WYDANIE WIECZORNE.

„GŁOS NARODU" Wychodzi dwa razy dziennie. Cena 4 halerze. Wychodzi dwa razy dziennie.

Wychodzi dwa razy dziennie o godz. 12-ej w południe i o godzinie 6-tej wieczorem.

PRENUMERATA wynosi w Krakowie: miesięcznie 2 kor., kwartalnie kor. 6; za jednorazowe zaniesienie do domu dopłaca się 40 hal., za dwurazowe 60 hal.

Na prowincji: miesięcznie kor 2 hal. 70, kwartalnie kor 8. W państwie Niemieckiem kwartalnie kor. 10 w innych państwach: kwartalnie kor. 12, Za jednorazową wysyłkę dziennie dopłaca się 60 hal. miesięcznie. Zmiana adresu: 40 hal.

# GŁOS NARODU

Dziennik założony w r. 1892 przez JOZEFA ROGOSZA.

Redaktor naczelny: Dr. Antoni Beaupre.

Osobna prenumerata na wydanie wiecz. wynosi miesięcznie w miejscu z odnoszeniem do domu 1 koronę.

Numer południ. 10 hal. wieczorny 4 hal Listy pieniężne przekazy na prenumeratę i inseraty, franco do Administracji „Głosu Narodu". Prenumeratę oprócz upoważnionych agencyj przyjmuje każdy urząd pocztowy w obrębie Monarchji i w państwie niemieckiem — Reklamacje nieopieczętowane nie podlegają opłacie pocztowej. — Rękopisy Redakcya nie zwraca. Adres Red.: Ul. św Krzyża l. 7. Adres tel. „Głosu Narodu" Kraków, Tel. Nr. 190.



Nr 503. Kraków, środa 6 listopada 1907 r. ROK XV.

## Budżet państwowy na rok 1908.

Przedłożony na dzisiejszem posiedzeniu Izby posłów budżet na rok 1908 wykazuje w dochodach cyfrę 2.135.774,746 koron, w wydatkach 2.133.823.108 koron.

Nadwyżka dochodów wynosi więc około dwa miliony koron. Poszczególne pozycje budżetu wynoszą:

### Dochody.

| | |
|---|---|
| Rada ministerjalna i trybunał administracyjny | 2,637.590 |
| Ministerstwo spraw wewnętrz. | 2,820.839 |
| „ obrony krajowej | 1,351.606 |
| „ oświaty | 18.174,401 |
| „ finansów | 1.376.303,531 |
| „ handlu | 187.677,870 |
| „ kolei | 494,204.480 |
| „ rolnictwa | 41,550,571 |
| „ sprawiedliwości | 3,937.111 |
| Pensje | 7,106.656 |

### Rozchody.

| | |
|---|---|
| Dwór cesarski | 11,300.000 |
| Kancelarja gabinetowa | 176.531 |
| Rada państwa | 3,735.280 |
| Trybunał | 67.464 |
| Rada ministerstwa i trybunał administracyjny | 4,351,794 |
| Wspólne wydatki | 282,519.798 |
| Ministerstwo spraw wewnętrz. | 84,129.189 |
| „ obrony krajowej | 78,713.752 |
| „ oświaty | 111,957.561 |
| „ finansów | 712,494.087 |
| „ handlu | 198,544.860 |
| „ kolei | 412,123,310 |
| „ rolnictwa | 62,002.353 |
| „ sprawiedliwości | 86,048.911 |
| Izba obrachunkowa | 630 200 |
| Pensje | 85,028.018 |

## KRONIKA.

KUPUJCIE TYLKO U CHRZEŚCIJAN!

Kraków, 5 listopada.

— **Wiadomości osobiste.** Prezydent miasta dr. Juliusz Leo wyjechał do Wiednia.

— **Z Sokoła.** W myśl statutu Towarzystwa gimnast. „Sokół" w Krakowie, otwartą została dnia 5 bm. strzelnica dla członków tegoż Towarzystwa.

Dział ten obejmuje naukę obchodzenia się z bronią palną, naukę strzelania i praktyczne ćwiczenia w strzelaniu do tarczy. Strzelnica otwartą jest w każdy wtorek i czwartek od godz. wpół do 8 do wpół do 10 wieczór. Opłata: za jedną serję z karabinem „Mannlichera" (5 strzałów) albo z flobertu lub pistoletu (6 strzałów) za 20 hal.

Ze Strzelnicy korzystać może tylko członek Towarzystwa za zgłoszeniem się u strzelniczego, który mu udzieli stosownych wskazówek.

— **Krakowskie Towarzystwo ratunkowe** wniosło do Rady miasta obszernie umotywowaną petycję, z prośbą o podwyższenie subwencji z 2 do 6000 koron. Oprócz tego prosi Towarzystwo o zakupienie osobnej karetki dla przewozu chorych zakaźnych, o trzecią parę koni dla obsługi pogotowia i o zmianę pomieszkania. Jakkolwiek stan finansów miejskich nie jest świetny, sądzimy, że Rada uczyni wszystko co będzie mogła, aby przyjść z pomocą Towarzystwu tak pożytecznemu, które przytem uwalnia miasto od pewnych ciężarów. Gdyby bowiem pogotowie nie istniało miasto musiałoby własnem kosztem utrzymywać stację ratunkową.

— „Mściciel" dramat w 3 aktach p. Juliusza Germana, który w sobotę bieżącą wystawiony będzie w teatrze krakowskim osnuty jest na tle powstania 1863 r. Bohaterem tytułowym dramatu jest Mieczysław Romanowski, poeta, twórca „Popiela i Piasta", „Dziewczęcia z Sącza" i wielu liryk, które do dziś dnia zachowały czar gorącego uczucia. Dramat p. Germana daje nam powstańcze dzieje Romanowskiego wraz z tragiczną śmiercią poety w lasach Józefowa w Lubelskim. Obok Romanowskiego, dramat wysuwa w treści szereg innych bohaterskich postaci. Akt pierwszy dzieje się w dworze szlacheckim, dwa inne w lasach Józefowa, gdzie się rozgrywa rozpaczliwa walka oddziału powstańczego Lelewela-Borelowskiego.

— **Krakowskie Towarzystwo techniczne.** We środę dnia 6. listopada 1907. roku o godzinie 7-ej wieczorem odbędzie się w domu własnym, przy ul. Straszewskiego, pod l. 28 na II-giem piętrze, Posiedzenie Towarzystwa.

Na porządku posiedzenia:
1) Odczyt Prof. Steingrabera „o fabrykacyi płynnego bezwodnika węglowego". 2) Wybór członka stałej delegacji 4 zjazdu austr. inż. i architektów.

— **Pani Józefowa Krzeszowa** otwiera szkołę malarską „Martwej natury" rzeźby i robót w zakresie sztuki stosowanej, malowania na jedwabiu, gazie, oraz cynie i skórze wytłaczanej, tudzież wyrobu majolik.

Prace artystyczne pani Krzeszowej (Paryżanki), są znane w kołach zajmujących się sztuką, i świadczą zarówno o dobrym smaku artystki, jak i o jej technicznem wyrobieniu.

Oglądać prace i zapisywać się można na kursa między godziną 5 a 8 wieczorem (Pałac Spiski, I p. Czytelnia).

— **Dr. Ebers** dyr. zakł. Wodoleczniczego w Krynicy wytoczył spadkobiercom arcyksięcia Józefa proces o odszkodowanie z powodu sprzedaży Cirkwenicy. Dr. Ebers miał zastrzeżone pierwszeństwo co do kupna Cirkwenicy, tymczasem spadkobiercy arcyksięcia sprzedali pałac i zakład kąpielowy wągierskiemu konsorcjum. Donoszą o tem pisma lwowskie.

— **Pierwszy śnieg** upadł, ale we Lwowie. U nas pomimo silnego chłodu nie było jeszcze śniegowych opadów, chociaż szczyty Tatr już są śniegiem pokryte.

— **Duchowieństwo a prasa ruska.** Księża dekanatu szkolnego zebrani na sejmiku w Bielczu zł. uchwalili zaprzestać prenumerować gazety: „Hałyczanin", „Russkoje słowo", „Diło" i „Swobodę". Wnioskodawca, jeden z księży motywował swe przedłożenia tem, że pierwsze dwie gazety szerzą renegactwo i zgniliznę moralną w jednej części społeczeństwa ruskiego i występują przeciw biskupom ruskim, oraz szerzą otwarcie schizmę i apostazyę — zachęcając jawnie do przechodzenia na prawosławie, a „Diło" i „Swoboda" religijny indyferentyzm i liberalizm. Specyalnie co do „Diła" zaznaczono, że w gronie jego redaktorów znajdują się otwarci ateiści, a nawet anarchiści. Dowodem tego jest ta okoliczność, że „Diło" w sprawach wiary i Cerkwi stoi na stanowisku protestancko-żydowskim, i choć wielka część jego prenumeratorów składa się z księży i z katolików świeckich, ono zawsze ima się krytykowania ustroju kościoła według recepty żydowskich wiedeńskich pism, znanych z wrogiego usposobienia wobec Kościoła. Pismo ukraińskie pomieszcza stale napaści na Kościół, przedrukowane z tych dzienników, zdradzając przytem grubą ignorancję wiary i nienawiść do Cerkwi.

Uchwała ta duchowieństwa obowiązuje od 1 b. m.

— **Skład III Dumy.** Dzienniki rosyjskie od kilku dni prowadzą stałe rubryki domniemanego składu dumy na zasadzie nadchodzących wiadomości o wynikach wyborów. Sporządzane w ten sposób tabelki różnią się nieco pomiędzy sobą i bynajmniej nie mają pretensji do dokładności, w każdym jednak razie dają choć przybliżenie obraz przyszłego kompletu posłów. Z tego też względu przytaczamy ostatnią tabelkę z gaz. „Towariszcz", obejmującą klasyfikację 397 posłów na ogólną liczbę 442.

Według rzeczonej gazety skład posłów do d. 2-go b. m. przedstawia się w sposób następujący.

| | | |
|---|---|---|
| Socjalnych demokratów | 14 | 29 |
| Dasznakcutiun (Kaukaz) | 1 | |
| Skrajnej lewicy | 3 | |
| Grupa pracy | 7 | |
| Lewych | 4 | |
| Kadetów | 37 | 87 |
| Postępowców | 23 | |
| Pokojowego odrodzenia | 6 | |
| Koło polskie | 15 | |
| Frakcja muzułmańska | 6 | |
| Październikowców | 80 | 101 |
| Grupa bałtycka konst.-monarch. | 7 | |
| Umiarkowanych | 14 | |
| Prawych | 94 | 166 |
| Prawe centrum | 8 | |
| Monarchistów | 32 | |
| Związku nar. ros. | 32 | |
| Bezpartyjnych | 14 | |

Według tej tabliczki, opozycja liczy na razie 116 głosów czyli 26 2 prc. Natomiast prawe skrzydło (odliczając względnie umiarkowane żywioły, jak październikowców i t. d.) liczy 166 głosów, czyli 37.5 prc.

Co do polaków zauważyć trzeba, że liczba ich jest większa. Mianowicie królestwo wybrało 11, Litwa 7, a oprócz tego przeszło dwóch Polaków w Rosji (Demjanowicz i Babjanski) ci jednak do Koła nie wstąpią.

# Rada państwa.

**Wiedeń**, Na dzisiejszem posiedzeniu Izby posłów p. Leopold Steiner i tow. przedłożyli dwa wnioski nagłe: 1) O podwyższeniu gaż oficerskich, dodatku służbowego dla pod oficerów i żołdu dla żołnierzy. 2) O wsparcie dla rodzin biednych, powołanych na ćwiczenia wojskowe.

Hr. Kolowrat zgłosił wniosek nagły z wezwaniem rządu, aby przedłożył projekt ustawy, upoważniający go do zaciągnięcia w korzystnej chwili pożyczki na inwestycje kolejowe.

Minister skarbu dr. Korytowski, przedstawia projekt budżetu na r. 1908 i oświadcza:

„Wys. Izbo! Muszę otwarcie przyznać, że w bieżącym budżecie nie było łatwem preliminarza z tak wysoką cyfrą wydatków sfinansować. Trzeba było wiele czasu i nakładu, aby wszystkim żądaniom na najszerszych polach, jakie administracji państwowej postawione zostały, zadosyć uczynić i pogodzić je z funduszami, które są do dyspozycji. Jeżeli panowie przeglądniecie budżet, którego wydatki z każdym rokiem rosną, przyjdziecie do przekonania, że tak znaczny wzrost wydatków jest konglomeratem wielkiej ilości pozycji małych, ale składających się na imponującą cyfrę 62 milionów kor. Leży to już w naturze czasu, że administracji panstwowej stawia się coraz większe żądania i domaga się ingerencji państwa i jego opieki na polach, które dawniej nie należały do sfery działalności państwowej. Ponieważ zaś w większej części wypadków działalność bez środków nie jest możliwą, trzeba także gospodarkę państwa coraz bardziej rozszerzać. Główne przyczyny wzrostu budżetu, to mojem zdaniem, potrzeby ludności, którym administracja państwowa przy ciągłym ich wzroście, z trudnością może zadość uczynić.

Przy porównywaniu budżetów ostatnich lat 40 wynikają następujące dane: W preliminarzu z r. 1868 ogólne wydatki wynosiły 640 milionów koron. Po dziesięciu latach t. j. w r. 1878 doszły już do 846 milionów koron.

W r. 1888 wzrost okazuje się w tych samych granicach, bo wtedy preliminowano wydatki na 1077 milionów. Od tego czasu spoty kamy jednak o wiele już większą progresję wydatków. Cały preliminarz wydatków w roku 1898 wykazywał bowiem już 1494 milionów kor. W przeszłorocznym preliminarzu potrzebny był wydatek 2.133,000,000 koron.

Oprócz tej ekspanzyi, która leży w naturalnym rozwoju życia państwowego, są jeszcze inne specjalne momenty, które wpłynęły na ukształtowanie powyższego budżetu W pierwszym rzędzie podnoszą konieczność umieszczenia w preliminarzu kosztów, wynikających z uregulowania poborów urzędników i sług państwowych. W tym roku, jak wiadomo, pokryto te wydatki z zapasówkasowych, które mają być wzmocnione spodziewanemi podwyżkami. Chodzi jednakże tutaj trwały wydatek, który powinien znaleść pokrycie w środkach bieżących. Wydadek ten wynosi wbrew pierwotnym obliczaniom przeszło 39 milionów koron. Trudność przeniesienia takiej sumy do preliminarza jest tem większą, jeżeli się zważy, że preliminowana nadwyżka dochodu w latach 1901 - 1905 wynosi tylko 30 - 40 milionów koron, a w roku 1903 z powodu ówczesnej depresyi ekonomicznej preliminowano tylko 12 mil. koron. Drugim specyficznym momentem, który musiano uwzględnić przy układaniu tego preliminarza są koszta wykonania budowli państwowych, które to koszta są wielkie a budowle wymagają szybkiego ukończenia.

Trzecie szczególne zjawisko, które miało wpływ na ukształtowanie preliminarza, są gospodarcze przedsiębiorstwa państwowe.

Preliminarz za rok 1908 wykazuje wprawdzie w dochodach etatu państwowego podwyższenie o okrągłe 34,300.000 koron, ale wydatki wzrosły równocześnie o okrągło 34,600.000 k., tak, iż z podwyższenia dochodów nie pozostaje nic dla alimentacyi budżetu państwowego. W takich warunkach uwierzą panowie, że trudno było urządzić budżet, któryby uczynił zadość wszystkim potrzebom, a przecież dał także znaczne sumy na szybszy rozwój środków komunikacyi i wydatki kulturalne i socyalno-polityczne.

Przy ministerstwie oświaty wskazał minister na zwiększenie się wydatków na cele szkolnictwa średniego: już w roku 1907 wyraziłem w porozumieniu z ministrem oświaty przekonanie że na polu szkolnictwa średniego znajdujemy się w stanie hypertrofii. Dalsza hyperprodukcja absolwentów w tych zakładach naukowych musi wywołać niezdrowe stosunki. (Potakiwania). Pozwoliłem sobie wskazać na szczególne zasługi, którę panowie jako stojący zawsze w kontakcie z ludnością położycie, jeżeli ludność w tym kierunku oświecicie. Wyrażam nadzieję, że ponowne przestrzeżenie w tym kierunku nie pozostanie bez skutku i ze panowie użyczą mi swego poparcia, aby skierować kształcenie młodzieży na tory odpowiedniejsze i praktyczniejsze.

Omawiając budżet kolejowy wskazuje minister następnie na zwiększone o 15,000.000 kor. wydatki na personal kolejowy. Dalej zapowiada cały szereg inwestycyj kolejowych, jako to pomnożenie parku kolejowego, budowę drugich torów, uzupełnienie i budowę urządzeń, mających na celu bezpieczeństwo, rozszerzenie budynków stacyjnych, odnowienie i wzmocnienie budowli nad i pod ziemnych.

Pos. Günter: To jest doskonale Ekselencjo, proszę to tylko przeprowadzić.

Dalej omawiał dr. Korytowski zamierzone ulepszenia i udoskonalenia w ruchu kolejowym oraz potrzebne wydatki na prowadzenie badań nad zaprowadzeniem ruchu elektrycznego, aby ruch kolejowy rozwinąć i udoskonalić tak, jak to jet potrzebnem w interesie przemysłu i rolnictwa.

Omówiwszy budżety poszczególnych ministestw, mówił minister:

Mimo tej liberalności w wydatkach wolny jestem od zarzutu lekkomyślności. Silny budżet jest dowodem siły ekonomicznej Austryi, (oklaski) która to siła daje gwarancję, że wielkie zadania czekające załatwienia będą wykonane. Przedewszystkiem wskazał w tej mierze minister na zapowiedzianą w mowie tronowej sanację finansów krajowych, ubezpieczenie na starość i na wypadek niezdolności do pracy. Obie te akcje wymagają silnego poparcia ze strony państwa. Przez obfite datki, które przyniosły lata 1907 i 1908 rozmaitym gałęziom administracji, zostało także wiele życzeń specyalnych uwzględnionych. teraz musimy nasze środki skupić, aby starać się stworzyć silną podstawę finansową dla owych wielkich zadań, które dotykają akcji obchodzących cały ogół.

Minister wyraził następnie radość z powodu wyzdrowienia cesarza i zakończył temi słowy:

„Jestem w tem szczęśliwem położeniu, że mogę donieść Wysokiej Izbie, że mimo bardzo znacznych kredytów, istniejące środki kasowe nie zmuszą mnie w najbliższym czasie do apelowania do targu pieniężnego, mimo iż parlament uchwalił wielkie kredyty.

Dalszym materjalnym warunkiem pokoju jest ugoda ułożona po mozolnych rokowaniach z Węgrami".

Kończąc pozwalam sobie wskazać jeszcze raz na mowę tronową, która podnosi konieczność parlamentarnego uchwalenia budżetu i wykonywania parlamentarnej kontroli. Niechaj Izba przynajmniej w tem czasie na który zostanie teraz uchwalonem prowizorjum budżetowe załatwi normalny budżet na rok 1908 i niech przez to odżyje parlamentarne prawo budżetu i kontroli. Z tem życzeniem i z tą prośbą polecam wysokiej Izbie przedłożony właśnie budżet. (Oklaski. Minister odbiera gratulacje).

# Telegramy.

**Wiedeń.** „Fremdenblatt" donosi, że ministerstwo obrony krajowej jenerał Latscher zachorował i prawdopodobnie wyjedzie na dłuższy urlop. W sprawie jego zastępstwa nie nastąpiło dotąd jeszcze żadne zarządzenie.

**Z komisji ugodowej.**

**Wiedeń.** Na dzisiejszem posiedzeniu komisji ugodowej wybrano pos. Kramarza przewodniczącym 22 głosami, 12 głosów padło na dr. Wilteka. Przy wyborze pierwszego zastępcy przewodniczącego oddano 35 głosów, przyczem pos. Lecher otrzymał 10 głosów, 9 głosow Wittek, zaś 11 kartek oddano białych. Przy drugim wyborze oddano 28 głosów, z tego otrzymał Lecher 13, Głąbiński 9; przy trzecim wyborze otrzymał Lecher 23 głosów. Chrześcijańsko-społeczni opuścili następnie salę i zdekompletowali posiedzenie.

**Francja-Hiszpania.**

**Madryt.** Minister spraw zagranicznych zdał wczoraj Prezydentowi ministrów sprawozdanie ze swej podróży do Paryża. Jak dziennik „Impartial" się dowiaduje, minister spraw zagranicznych oświadczył, że spotkał się zarówno u prezydenta Fallieres'a, jak i u ministra Pichona z nadzwyczajnie przyjaznem przyjęciem. Obaj wyrazili swe zadowolenie z porozumienia się obu Państw. „Liberal" donosi, że konferencje w Paryżu będą miały w skutku zmiany w polityce hiszpańskiej w tym kierunku, że siły Hiszpanji w Marokku zostaną wzmocnione.

**Zabójstwa i napady w Rosji.**

**Sewastopol.** Kilku wystrzałami z rewolweru zabito bałakławskiego komisarza Gwoździewicza, jadącego do klasztoru św. Jerzego, gdzie dokonano rabunku. Zandarm, który towarzyszył komisarzowi, zranił 2 wykonawców napadu; towarzysze ich jednak zabrali i zbiegli.

**Saratow.** W Carycynie banda rozbójnicza pod wodzą zbiegłego katorżnika Iwankowa rozpoczęła ostrzeliwanie oddziału policjantów wysłanego dla zatrzymania ich. Dwóch bandytów aresztowano.

**Lida.** W nocy miejscowych mieszkańców ojca i syna Bojarskich, wyprowadzono w pole za miasto, i tam zamordowano toporami. Zonę Bojarskiego ciężko raniono na progu własnego domu.

**Kijów.** Włościanie ze wsi Filipowicze pow. radomyskiego przyłapawszy na kradzieży jednego z mieszkańców, przez 5 dni torturowali go, który zmarł w szpitalu.

**Starcie graniczne.**

**Salonika.** Oddział wojska bułgarskiego, przekroczywszy bezwiednie granicę i zabłąkawszy się na terytorjum tureckiem, napotkał tam patrol wojska tureckiego. Podczas wymiany strzałów, która z tego wynikła, zginęło 2 Bułgarów, 4 zaś wzięli Turcy do niewoli.

**Straszne morderstwo.**

**Sztutgart.** Przedsiębiorca budowlany zastrzelił tu wczoraj żonę, siostrę jej, która była jego kochanką, i troje dzieci, a w końcu popełnił samobójstwo.



**Wydawca i redaktor odpow. Dr. Antoni Beaupre pod zarządem Stanisława Tomaszewskiego W drukarni „Głosu Narodu" w Krakowie**